

Profesinio orientavimo sistema:

mokyklų profesinio informavimo taškų tinklo veikla

Profesinio orientavimo sistemą sudaro visuma informavimo, konsultavimo ir ugdymo karjerai paslaugų, kurių **bendrasis tikslas** – padėti įvairaus amžiaus asmenims planuoti, priimti ir įgyvendinti sprendimus dėl mokymosi, studijų ar darbo, įgyti karjeros valdymo kompetencijų bei valdyti asmeninę karjerą. Karjera čia reiškia asmeniui ir visuomenei reikšmingų žmogaus mokymosi, saviraiškos ir darbo veiklų bei vaidmenų seką per visą jo gyvenimą.

Profesinis orientavimas ypač aktualus bendrojo lavinimo mokyklų mokiniams, nes jie rengiasi priimti svarbius sprendimus dėl tolimesnio mokymosi ar studijų, planuoja būsimą karjerą. Jis taip pat aktualus ir profesinėms mokykloms, nes jų mokiniai rengiasi būsimai darbo paieškai ar tolimesnėms studijoms. Dėl šios priežasties **svarbiausiomis profesinio orientavimo veiklomis tampa informavimas, konsultavimas ir ugdymas karjerai.**

Informavimo tikslas –

rinkti, teikti ir vertinti informaciją, reikalingą planuojant karjerą, renkant mokymąsi, studijas, profesinės veiklos sritį ar darbą (informaciją apie švietimo ir mokslo institucijas, priėmimo taisykles, studijų ir mokymo programas, kvalifikacijas, profesijas, darbo rinką, profesinės karjeros galimybes ir kt.). Šioje veikloje gali būti naudojamos įvairios specializuotos interneto svetainės, spausdinti leidiniai, žinytai, organizuojami susitikimai su įvairių profesijų atstovais, išvykos į įmones, įstaigas, organizacijas ir pan. Greta profesinio informavimo gali būti organizuojamas profesinis veiklinimas, praktinė darbo patirtis – mokinių veikla, kurioje, panaudojant realaus ar virtualaus darbo kontekstą bei aplinką, plėtojamos mokinių žinios apie įvairias darbinės veiklos sritis, darbą, įsidarbinimą, darbdavius ir darbuotojus, formuojami praktiniai įgūdžiai.

Konsultavimo tikslas –

teikti pagalbą mokiniams planuojant karjerą, renkant mokymąsi, studijas, profesinės veiklos sritį ar darbą, sprendžiant karjeros trikdžių problemas: pažinti ir įvertinti individualias savybes, profesijos ypatumus, karjeros galimybes, situaciją darbo rinkoje ir kt. Svarbią konsultavimo proceso dalį sudaro vertinimas, kurio tikslas – padėti mokiniams pažinti individualias savybes (nuostatas, žinias, supratimą, gebėjimus) ir juos įvertinti, atsižvelgiant į karjeros (mokymosi, studijų ir profesinės veiklos) galimybes bei reikalavimus. Šioje veikloje gali būti naudojami įvairūs klausimynai, užduotys, testai, skirti padėti pažinti individualias savybes, interesus, jų sąsajas su profesine karjera ir kitus karjerai planuoti, įgyvendinti bei vertinti svarbius aspektus.

Ugdymo karjerai tikslas –

ugdymo karjerai tikslas – ugdyti asmens karjeros planavimo, įgyvendinimo ir vertinimo, t. y. valdymo, kompetencijas. Paprastai ugdymas karjerai siejamas su specialiu mokymo kursu, sudarant individualų ugdymosi ar karjeros planą. Ugdant karjerai taip pat svarbu įvairiais būdais teikti informavimo ir konsultavimo paslaugas.

Siekiant padėti **bendrojo lavinimo mokyklos** mokiniams pasirengti tolimesnio mokymosi ar profesinės veiklos srities pasirinkimui, svarbi visų mokyklos organizuojamų profesinio informavimo, konsultavimo ir ugdymo karjerai veiklų visuma: aktualios informacijos teikimas, pagalba mokiniams vertinant savo gebėjimus, mokymosi ir studijų galimybes, rengiant individualų ugdymosi bei karjeros planą, susipažįstant su įvairiomis ūkio šakomis ir profesijomis, įgyjant karjerai planuoti reikalingų kompetencijų. Gali būti organizuojami individualūs ir grupiniai užsiėmimai (konsultacijos, paskaitos, klasės valandėlės, diskusijos, žaidimai ir kt.), taip pat renginiai ir išvykos, padedantys pažinti individualius mokinių polinkius bei interesus, mokymosi ir studijų galimybes bei profesinės veiklos įvairovę ir kt.

Organizuojant profesinį orientavimą ir su juo susijusias veiklas, taip pat taikomi įvairūs metodai ir priemonės, atitinkančios pirmiau įvardytus tikslus: individualaus karjeros plano sudarymas, pasiekimų aplanko (portfelio) rengimas, projekto rengimas ir kt.

Siekiant padėti **profesinio mokymo įstaigų** mokiniams pasirengti tęstinio mokymosi pasirinkimui ar darbo paieškai, svarbi analogiškų visų mokyklos organizuojamų veiklų visuma, tik šiuo atveju aktualesnė tampa pagalba mokiniams vertinant studijų, kvalifikacijos tobulinimo ir darbo galimybes, rengiant individualų karjeros planą, tobulinant karjerai planuoti ir valdymui reikalingas verslumo, darbo paieškos ir kitas kompetencijas. Profesinio mokymo įstaigos taip pat vykdo profesinį orientavimą, pristatydamos, reklamuodamos mokyklose vykdomas mokymo programas, mokymosi sąlygas, būsimą darbo pagal įgytą profesinę kvalifikaciją perspektyvas ir poreikį šalyje. Organizuojamos atvirų durų dienos, profesinio mokymo programų, profesijų pristatymai bendrojo lavinimo mokyklose. Taip pat vykdomi renginiai, kuriuose profesinių mokyklų mokiniams pristatomos tolimesnių studijų aukštesiose mokyklose galimybės.

Bendrojo lavinimo mokyklos taiko skirtingas strategijas, teikdamos profesinio orientavimo paslaugas mokiniams. Profesinio informavimo taškų pagrindu profesinio orientavimo veiklos organizuojamos beveik 500 bendrojo lavinimo mokyklų ir 40 profesinio mokymo įstaigų.

Profesinio informavimo taškas (PIT) – tai mokyklos vieta (kabinetas, klasė, biblioteka ar kt.), kurioje mokiniams teikiamos profesinio informavimo paslaugos, sudarytos sąlygos naudotis kompiuteriais, internetu, sukaupta profesinio informavimo medžiaga apie mokymosi ir studijų galimybes, profesijas bei kvalifikacijas ir kt., mokiniai supažindinami su Atvira informavimo, konsultavimo ir orientavimo sistema (AIKOS) (www.aikos.smm.lt), kitomis karjeros planavimui svarbiomis interneto svetainėmis.

AIKOS skirta mokymosi galimybėms Lietuvoje pristatyti. Jos vartotojai – mokiniai, studentai, profesinio orientavimo specialistai ir kiti – gali rasti mokymuisi ar studijoms bei asmeninei profesinei karjerai planuoti reikalingą informaciją apie profesijas, kvalifikacijas, studijų bei mokymo programas, švietimo ir mokslo institucijas, priėmimo taisykles ir pan.

Švietimo ir mokslo ministerijos iniciatyva 2003–2008 m. aprūpinus kompiuterių įranga, veiklą pradėjo beveik **700 profesinio informavimo taškų**, kurie buvo įkurti ne tik bendrojo lavinimo mokyklose ir profesinio mokymo įstaigose, bet ir švietimo centruose, bibliotekose, darbo biržose ar kitose įstaigose. **59 proc.** profesinio informavimo taškų įkurta **kaimuose**, **18 proc.** – **rajonų centruose** ir **29 proc.** – **didžiuosiuose Lietuvos miestuose**.

Profesinio informavimo taškų veiklą savivaldybių teritorijose koordinuoja savivaldybių švietimo centrų paskirti specialistai, o metodinę pagalbą šiems taškams teikia **Lietuvos mokinių informavimo ir techninės kūrybos centro** (LMITKC) Karjeros planavimo skyrius. Daugiau informacijos apie profesinio informavimo taškų tinklą (sąrašus, žemėlapius ir adresus) rasite šio skyriaus interneto svetainėje adresu <http://kps.lmitkc.lt>.

LMITKC Karjeros planavimo skyriuje veikia centrinis profesinio informavimo taškas, mokiniams teikiamos profesinio informavimo ir konsultavimo paslaugos, organizuojami profesinio orientavimo veikloje dalyvaujančių specialistų kvalifikacijos tobulinimo seminarai, jiems teikiama metodinė pagalba ir kt.

Profesinio orientavimo specialistams įvairias metodines priemones taip pat rengia Švietimo mainų paramos fondo administruojamas *Euroguidance* projektas. Taip pat jis organizuoja seminarus, mokymus, geriausiai veikiančių profesinio orientavimo paslaugas teikiančių institucijų apdovanojimus ir kt.

Daugiau informacijos apie *Euroguidance* projekto veiklą rasite interneto svetainėse www.euroguidance.lt ir www.smpf.lt/euroguidance.

Kuriantis profesinio informavimo taškams, buvo organizuoti mokymai, skirti specialistams, dalyvaujantiems profesinio orientavimo veiklose – mokytojams, socialiniams pedagogams bei mokyklų psichologams. Profesinio informavimo taškų specialistai pradėti vadinti **profesijos patarėjais** arba **profesinio informavimo konsultantais**. Mokyklose jais gali būti mokytojai, socialiniai pedagogai, mokyklų psichologai, bibliotekininkai, profesijos mokytojai, kitose įstaigose – neformaliojo vaikų švietimo specialistai, metodininkai, socialiniai darbuotojai ir kt. Vieni mokyklų specialistai gali padėti rasti bei įvertinti informaciją apie švietimo ir mokslo institucijas, mokymo ir studijų programas, profesijas, kvalifikacijas, jų įgijimo sąlygas, darbo rinką, įsidarbinimo bei profesinės karjeros galimybes, kiti – konsultuoti kai kuriais su būsimais pasirinkimais susijusiais klausimais.

Profesinio orientavimo veiklos paprastai vykdomos, dalyvaujant visai mokyklos bendruomenei (mokyklos administracijai, asmenims, atsakingiems už ugdymo karjerai veiklos koordinavimą mokykloje, klasių auklėtojams, įvairių dalykų mokytojams, socialiniams pedagogams, mokyklų psichologams), siekiant kuo veiksmingiau padėti mokiniams pasiruošti gyvenimui ir darbui, pasirinkti mokymosi ar studijų kryptį. Kai kuriose mokyklose sukuriama mokyklų profesinio orientavimo/informavimo komandos, kurias sudaro direktoriaus pavaduotojas ugdymui, socialinis pedagogas, mokyklos psichologas, profesinio informavimo konsultantai, klasių auklėtojai. Kiekvienas specialistas atlieka savo vaidmenį mokinių profesinio orientavimo procese.

Mokyklos, organizuodamos profesinio orientavimo veiklas, bendradarbiauja su profesinio mokymo įstaigomis, kolegijomis ir universitetais, teritorinėmis darbo biržomis bei kitomis profesiniam orientavimui svarbiomis įstaigomis.

Priemonės, skirtos profesiniam orientavimui ir mokinių pažintinei veiklai, nuo 2007 m. finansuojamos iš mokinio krepšelio lėšų.

● Vilniaus apskrityje	– 142 PIT
● Kauno apskrityje	– 112 PIT
● Šiaulių apskrityje	– 82 PIT
● Panevėžio apskrityje	– 70 PIT
● Klaipėdos apskrityje	– 67 PIT
● Utenos apskrityje	– 54 PIT
● Marijampolės apskrityje	– 44 PIT
● Alytaus apskrityje	– 44 PIT
● Telšių apskrityje	– 43 PIT
● Tauragės apskrityje	– 38 PIT
○ Iš viso 2011 m.	– 696 PIT

Informaciją parengė **Aleksandra SOKOLOVA**
 Švietimo ir mokslo ministerijos
 Profesinio mokymo ir orientavimo skyriaus
 vyriausioji specialistė

El. p. – aleksandra.sokolova@smm.lt